

U Pastoralnom centru KBF-a Đakovačko-osječke nadbiskupije, 30. ožujka 2019. održan je seminar za čitače, te članove biblijskih župnih skupina.

Glavno izlaganje održao je prof. dr. sc. Zvonko Pažin, pod naslovom *Čitanje i razumijevanje biblijskih tekstova*.

U nastavku donosimo originalni materijal predavanja prof. Pažina...

TEMELJNA PRAVILA ZA ČITANJE

1. *Ono što čovjek nije razumio, ne može dobro ni pročitati. Zato se kod kuće treba temeljito pripremiti.* Čak ni profesionalci ne mogu dobro pročitati tekst koji ne razumiju. Potrebno je, dakle, svetopisamski odlomak u sebi čitati dok ga čovjek ne shvati. Naravno, za to je potrebna i određena biblijska kultura. Kako se može provjeriti da sam razumio jedan odlomak? Potrebno je zatvoriti knjigu i pokušati svojim riječima prepričati tekst, odnosno, iznijeti njegovu osnovnu poruku.

2. *Tko samo u sebi (samo očima) pročita odlomak, u crkvi će zakazati. Tek kad se odlomak naglas pročita, uoče se sve osobitosti i „zamke“ nekog teksta, kao i njegova ljepota i snaga.* To je kao s onima koji o nogometu „sve“ znaju dok gledaju utakmicu na televiziji. Ali kad bi ih čovjek doveo na igralište da igraju...! Naime, naše su oči brze, ali jezik to često nije: zamuckujemo ili pravimo stanke na krivom mjestu. Dok čitamo samo očima, ne angažiramo glas, ritam disanja, ton, raspoloženje, ne osjeti se dinamika. Zato nije dovoljno spremati se za čitanje samo čitanjem u sebi.

3. *Pripremanje nekog teksta za čitanje započinje time da ga se raščlani. Tako se dobije pregled i čitač postaje sigurnim.* To je kao kad slastičari sijeku tortu: prvo na polovice, pa na četvrtine, osmine i na koncu na šesnaestine. Kad bi odmah pravio šesnaestine, one bi ispale nejednake. Tako se i tekst prvo pročita, pa ga se onda pokušava podijeliti na nekoliko smislenih odlomaka, označujući veće pauze između većih odlomaka (npr. //) i kraće pauze između manjih odlomaka (npr. /).

4. **Čitati treba sporije nego što bi čovjek činio u običnom razgovoru.** Naime, čitač ima tekst pred očima i razumije ga. Zato će on i nesvjesno ubrzati čitajući ono što mu je razumljivo. Međutim, do vjernika će u crkvi doći samo ono što čuju. K tome valja imati na pameti da su u crkvi su ljudi različite dobi i izobrazbe. Zato su važne stanke. Kada se završi jedna odlomak ili neka važna misao, treba zastati da ta misao ljudima „sjedne“ i onda nastaviti. Kao što je zdravo sporije jesti i hranu dobro sažvakati, tako je i u naviještanju Božje riječi. K tome, valja čitati dovoljno glasno da mogu čuti i oni slabijeg sluha.

5. **Zarez zna varati. Nije rečeno da kod svakog zareza treba i podići glas. Zarez je koji puta uvjetovan pravopisnim pravilima, a ne smislom. Zato treba više gledati na smisao i melodiju rečenice.** Na primjer, vokativ se od ostalih dijelova rečenice odvaja zarezom, ali ne znači da kod takvog zareza treba načiniti stanku. Tako nećemo izgovoriti:

* „Ostani s nama, / Gospodine, / jer zamalo će večer“,
nego:

„Ostani s nama, Gospodine, / jer zamalo će večer“,

6. **Koji puta ne treba se osvrutati ni na dvotočku i uskličnik, ako čitač želi pročitati onako kako govori.** Npr. nećemo pročitati:

* Petar poče tonuti i kriknu: / „Gospodine, spasi me!“
nego:

Petar poče tonuti/ i kriknu: „Gospodine,/ spasi me!“

7. **Na koncu rečenice točku treba izgovarati skoro kao zarez.** U pjevanju zborovođe naglašavaju da se trebaju izgovoriti svi suglasnici na kraju fraze, tako da se pjeva: „Svet, svet, svet“, a ne „Sve, sve, sve“. Slična se pogreška može dogoditi kod čitanja. Ako čitač na koncu rečenice previše spusti glas, on nesvjesno „proguta“ zadnji slog rečenice i onda se jednostavno ne razumije što je pročitao. Evo primjera:

* Ta po Zakonu ja Zakonu umrijev da Bogu živ_{im}. S Kristom sam raza_{pet}. Živim, ali ne više ja, nego živi u meni Kri_{st}.

8. **Pronaći ispravan naglasak u rečenici nije stvar sreće: i to je rezultat pripreve. Svaka kraća misaona cjelina (rečenica ili jedan njezin dio) može imati samo jednu jače naglašenu riječ.** Valja imati pred očima da naglasak vrlo rijetko leži na pridjevima, priložima, niječnim riječima. Osim toga, u hrvatskom glagoli imaju posebnu snagu i oni su redovito naglašeni. Nije dobro naglašavati previše riječi, ka u ovom primjeru:

* Ako vi budete **oprašitali** vašim neprijateljima, i **vama** će Otac moj oprostiti.

Bolje bi bilo ovako:

Ako vi budete **oprašitali** vašim neprijateljima, i **vama** će Otac moj oprostiti.

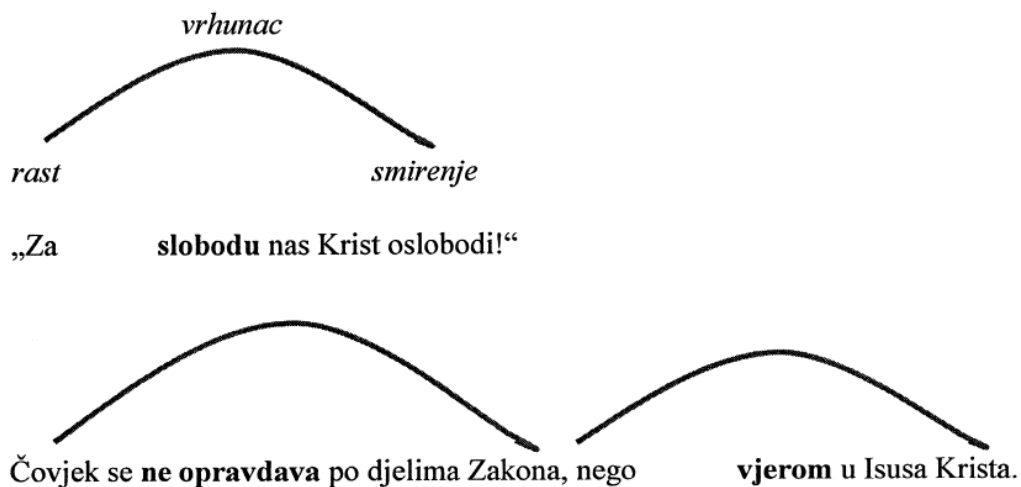
Koje bi bile noseće riječi u ovoj rečenici?

Budite slični ljudima koji čekaju svoga gospodara koji se vraća sa svadbe, da mu odmah otvore, čim stigne i pokuca.

Mnogi bi pomislili da su to riječi: **ljudima – gospodara – dođe – pokuca – otvori**. Naprotiv, tekst bi trebalo ovako naglasiti:

Budite slični ljudima koji **čekaju** svoga gospodara koji se **vraća** sa svadbe, da mu odmah **otvore**, čim stigne i **pokuca**.

9. *Melodija rečenice*. Nakon što smo odredili ključne ili nosive riječi, važno je uočiti i melodiju rečenice ili fraza, da bismo ih mogli naglasiti. To se najbolje prikazuje u napetom luku u kojem razlikujemo *rast* napetosti, *vrhunac* i *smirenje*. Evo dva primjera:

10. *Ne sluša se samo ušima, nego i očima. Čitač treba obratiti pozornost na način kako hoda, kako stoji, zatim na položaj ruku, na knjigu i na odjeću*. U tome smislu nije dobro napadno se odjenuti u bilo kojem smislu. Pozornost treba biti stavljena na riječ koju se čita, a ne na čitača. Prije mise potrebno je provjeriti visinu mikrofona. Do ambona treba ići smireno i opušteno. Dok čita, čitač treba stajati na objema nogama. To daje sigurnost i stabilnost.

11. *Naš je dah struja koja nosi riječi. Mirno disanje smiruje i samog čitača i tako mir prenosi i na slušatelje. Tada se brzina čitanja i stanke određuju sami od sebe*. Tko ubrzano diše, nužno prebrzo čita. Kada čitač dođe do ambona treba pričekati koji trenutak dok svi sjednu, smjeste se i obrate pozornost na ambon. Sada dolazi Božja riječ! Čitač treba pogledati te ljude i pomislite kako oni gladuju za Božjom riječju. Sporo čitati znači polagano čitati i ostaviti vrijeme i za pauze, baš kao u nekom glazbenom komadu. Nakon što se pročita jedna misaonu cjelina, treba zastati i tako dati vjernicima vremena da riječ uđe u njihove uši i u njihovo srce. Tko u lijevak prebrzo toči vino, razlit će ga i upropastiti.

12. *Prije nego što počne čitati tekst, kao i nakon što pročita jednu misaonu cjelinu, čitač treba obuhvatiti pogledom svoje slušatelje, kao što to čine spikeri. To stvara onaj ljudski kontakt kojim se Bog služi da dođe do srca svojih slušatelja*. Jednako će učiniti i kod svake veće pauze tj. na svršetku svakog pojedinog odlomka (kako ga je prethodno raščlanio). Mnogi su čitači, nažalost, nalik kiper-istovaraču ugljena. Kad dođu na ambon „odčitaju“ svoje čitanje, i prije nego se snađeš, već je gotovo. To je neugodno, kao što je neugodno kad vas u nevezanom razgovoru vaš sugovornik uopće ne gleda u oči.

13. ***Nemir i (pretjerano) kašljanje u crkvi često su znak da čitač prebrzo čita i da ga većina ne može slijediti.*** To je upozorenje da treba usporiti ili eventualno glasnije čitati. Ako je čitanje prebrzo, neartikulirano, vjernici ne mogu ni pratiti ni razumjeti.

14. ***Za slušatelje će biti najugodnije ako čitač govori nešto dubljim glasom. Treba započeti vlastitim prirodnim dubljim glasom, malo podići glas onda kada se nešto želi naglasiti (prema onoj melodiji rečenice) i opet zaključiti nešto dubljim glasom.*** Ako čitač počne višim glasom („da se bolje čuje“), kod naglašavanja će se početi naprezati i on jednostavno neće moći izdržati cijelo vrijeme u tome tempu ili će mu grlo početi „škripati“. Ta se napetost i nervoza onda nužno odražava i na slušatelje. Uz to se onda ne može izbjeći ono ružno „pjevanje“ i „pobožno“ prenemaganje. Potrebno je da čitač, uza sve ove pretpostavke, u sebi pronade svoj prirodni glas, te da čita, kao da govori vlastite misli.

15. ***Treba se naučiti služiti pojačalom i mikrofonom. To su redovito vrlo osjetljivi uređaji. Ako ih čitač nevjesto koristi, oni više štete nego što koriste.*** Kao prvo, ne treba svaka crkva pojačalo. Neke su dovoljno akustične. Ako već postoji pojačalo, valja iskušati kako mikrofoni reagira. Pa i dok čita, sâm čitač može osjetiti, stoji li preblizu ili predaleko, je li previše tih ili previše glasan. Ne smijemo ignorirati mikrofoni. Zato je važna priprava i u samoj crkvi.